

УДК 82.091

Анна ГОРНЯТКО-ШУМИЛОВИЧ

**«ВИСПРАГЛИМ ЛИЦЕМ ДО ГНІВНОЇ МУЗИ
ШЕВЧЕНКА»**

**(Про духовну спорідненість Василя Симоненка
і Тараса Шевченка)**

Посилена увага літераторів і критиків до творчої спадщини В.Симоненка зумовила дослідження впливу на неї окремих творців українського письменства, наявності типологічних паралелей. Окрему увагу дослідників привертає дослідження впливу на життя і творчість В. Симоненка його славнозвісного попередника, що став духовним батьком поета-„шістдесятника” – Т. Шевченка. „Хороший Шевченків слід” (І. Кошелівець) наявний у В. Симоненка паралельно на кількох рівнях. Доля обох творців трагічна, хоча не однакова. Поет сам згадує про вплив Тараса Шевченка на своє життя і творчість. Вишановує його пам’ять, називаючи ім’я генія у своїх віршах. У них проглядаються ремінісценції, образи й мотиви, запозичення, приховані та явні цитати з Шевченкової художньої спадщини. Мовна манера В. Симоненка близька до Шевченкової, як правило, підпорядкована вираженню провідної ідеї – любові до народу й Батьківщини. Відтак, вражає глибоко національний характер поезії обох творців. Любов до людини, захист її гідності, і зокрема пошана до жінки, яка ототожнюється з ненькою-Україною. Загалом інтригує спільність новатора Т. Шевченка з „не новатором” В. Симоненком. Їхня творчість – зразок заангажованої лірики, традиційної, з огляду на багатовіковий колоніальний статус України, для класичного українського письменства.

Аналіз підтвердив, що творча спадщина В. Симоненка – не епігонство, а радше художнє продовження образів, мотивів, поглядів, що коренями своїми сягають поезії Т. Шевченка. Він поет-сучасник, якого турбують проблеми сучасних

українців, хоча на скрижалях поетової непростой долі навіки закарбовані Шевченкові настанови: „Нема на світі України, / Немає другого Дніпра”.

Ключові слова: *традиція і новаторство, поезія, українська література, життєвий шлях, художня спадщина, пошана до жінки, любов до Батьківщини, духовна спорідненість, заангажована лірика, тоталітаризм.*

Постановка проблеми. Посилена увага літературознавців і критиків до творчої спадщини Василя Симоненка зумовила дослідження впливу на неї окремих творців українського письменства, наявності типологічних паралелей. Поміж письменників, які тією чи іншою мірою вплинули на поетичну творчість Симоненка, можна назвати його видатних попередників: Олександра Олеся, Володимира Сосяру, сучасника-шістдесятника Дмитра Павличка. У Симоненковій ліриці можна віднайти ремінісценції з поезії Івана Франка чи Лесі Українки. Невелика прозова спадщина поета позначена впливом майстрів класичної української новели зламу ХІХ/ ХХ ст. Василя Стефаника, Михайла Яцківа чи Михайла Коцюбинського. Типологічні паралелі помітні між новелами Симоненка і зразками „малої прози” сучасних йому Євгена Гуцала, Володимира Дрозда, Григора Тютюнника чи Валерія Шевчука. Спільні риси наявні у новелістиці Симоненка й письменниці-„сімдесятниці” Катерини Мотрич тощо. Окрему увагу дослідників привертає питання впливу на життя і творчість В. Симоненка його славнозвісного попередника, що став духовним батьком поета-шістдесятника – Тараса Шевченка, що і є предметом нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен Василя Симоненка, бачений крізь призму його духовної спорідненості з Тарасом Шевченком, намагалися збагнути, між іншим, колеги по перу – „шістдесятники”, у тому числі Іван Дзюба [Див.: 1], Євген Сверстюк [Див.: 2], Василь Стус [Див.: 3], діаспорний критик Іван Кошелівець [Див.: 4], Симоненковий друг і колега Микола Сніжко [Див.: 5], Василь Пахаренко

[Див.: 6], філолог Василь Яременко [Див.: 7] чи молоді дослідниці Дана Ткаченко [Див.: 8] та Наталія Романова [Див.: 9].

Мета статті – узагальнивши інформацію про духовну спорідненість В. Симоненка і Т. Шевченка, показати її специфіку, знайти слід Великого Кобзаря у житті і творчості поета-шістдесятника.

Виклад основного матеріалу. „Хороший Шевченків слід” (І. Кошелівець)¹¹ [Див.: 4, 7-59] наявний у В. Симоненка паралельно на кількох рівнях. Життєвий шлях обох творців важкий. Т. Шевченко в одинадцять років став круглим сиротою, В. Симоненко виховувався без батька. Т. Шевченко помер на 102 роки пізніше від В. Симоненка, але оба поети закінчили життєву дорогу передчасно – Т. Шевченко на 47 році, В. Симоненко – на 28-му. Зарання обірване життя – в Т. Шевченка від мук десятирічного заслання (1847-1857), у В. Симоненка – від жорстокого побиття. На певну паралельність життєвого шляху вказує і сам поет у своєму студентському вірші «Т.Г.Шевченку» (1954): „Ти пас ягнята за селом, / А я тепер пасу корови. / Ти був великим пастухом, / А я лиш лобуром здоровим” [Див.: 8, 324]. Біографічні паралелі віддзеркалені, врешті, у ранньому вірші «Мандрівник» (1955), де В. Симоненко звертається до мотиву мандрів малого Т. Шевченка з чумаками: „Кусень хліба, молоко в торбині, / Босі ніжки, збиті до крові, – / Гонить хлопчик гуси по стежині, / Прутиком похвиськує в траві” [10, 124].

Оба творці мали й сприятливі моменти в непростому житті, які дозволили їм розвинути свої творчі можливості. Т. Шевченко, народжений як кріпак, отримав унікальний шанс розвивати свої таланти завдяки допомозі кола ввічливих йому людей (Івана Сошенка, Євгена Гребінки, Кар-

¹¹ „У хороший Шевченків слід ступаючи” – це назва ґрунтовної розвідки, що стала передмовою до видання творів Симоненка 1973 року, авторства Івана Кошелівця. Дослідник чимало уваги присвятив типологічно-художнім подібностям між творчістю Т. Шевченка і Симоненка. Критик виявив кілька точок дотику в поетичних спадщинах обох творців, не заперечуючи, водночас, оригінальності останнього

ла Брюллова, Василя Жуковського та ін.) [Див.: 11], які причинилися до викупу із кріпацтва. І відповідно, нікому незнаному вихідцю з села В. Симоненкові пощастило зразу після навчання потрапити на роботу в редакцію „Черкаської правди”, на сторінках якої мав можливість друкувати свої ранні вірші.

Світоглядні настанови, моральний каркас В. Симоненко успадкував (не беручи до уваги рідних матері й діда) від славнозвісних предків – Григорія Сковороди, не випадково визнаного носієм українського менталітету, і звичайно, чи не найбільшим чином, від Тараса Шевченка. Сам поет, традиційно для себе, називаючи свою письменницьку діяльність „скромною працею моєю”, підтвердив у вірші «Стільки в тебе очей» (1961) вплив останніх: „Щось у мене було / і від діда Тараса, / і від прадіда – / Сковороди” [10, 208]. У своїй поезії Симоненко називає ім’я Т. Шевченка, вважаючи його найвищим поетичним, моральним і національним авторитетом. Так, у вірші «Толука» (1955) поет зіставляє сучасну йому „безплідну поезію як толоку” з Шевченковим словом, доходючи думки, що „коли б оту толоку розорати, / Шевченко міг би вирости на ній” [10, 127]. Надзвичайна скромність, а то й зневіра у власних поетичних можливостях не дозволяли поету вірити в художній успіх, і водночас він надіявся на появу прийдешнього Шевченка чи Франка. В «Окрайцях думок» (1965) згадував: „Ми своїми кволими думками угноїмо ґрунт, на якому виросте гігант. Прийдешній Тарас або Франко. Жду його, як віруючий прищестя Христового. Вірю, що мені пощастить почути радісну осанну на честь його приходу. Хай тільки не зважає він на нас, маленьких чорноробів поезії. Він виросте з нас” [10, 542]. І врешті, у пізньому вірші «Монархи» (1962) поет ставить ім’я Кобзаря в один ряд з такими першовідкривачами, як Миколай Коперник чи Джорджоне. Коли йшли фальшиві „ідоли”, поруч них „вставали некороновані / Корифеї і справжні вожді. / Вставали Коперники і Джорджоне, / Шевченко підводив могутнє чоло...” [10, 264].

Загалом же В. Симоненко чітко усвідомлює вагу „зв’язку поколінь”. Висловлює глибоку пошану славіній попередниці

Лесі Українці¹² [10, 95, 289], але і сучасниці Ліні Костенко, якій присвятив вірш «Перехожий» (1962). У тому ж році поет створює і вірш «Минуле не вернуть» (1962), в якому окремі рядки („І миті жодної/ не можна повернути,/ Щоб заново,/ по-іншому прожить” [10, 267] нагадують Костенкові із вірша «Життя іде і все без коректур» („Життя іде і все без коректур./ І час летить, не стишує галоцу”) [12, 172]. У першому з віршів розроблений популярний для української класики мотив поета-пророка і натовпу-народу, у другому – відповідальності за своє життя, його скороминущість і неповторність.

Своє розуміння нерозривного зв'язку з минулими поколіннями поет віддзеркалив у ряді віршів, у тому числі «Шум полів» (1955), «Безсмертя. Голос предків» (1955), «Русь» (1956), «Чую» (1961). Відчуваючи „містичні таємниці” „в плескоті хлібів” [10, 117] («Шум полів»), поет звертається до Шевченкового мотиву знедоленого народу – „змучених рабів”, „висохлих губів”, „згорблених замурианих бабів” [1, 118], які шепочуть йому „історію насильств і батогів” [10, 118]. Подібно у вірші «Безсмертя. Голос предків» історію народу бачить крізь призму рабів, які „будували замки й храми,/ Сіяли й жалі” [10, 125], у вірші Чую знає – „то сирітські, вдовині сльози,/ То замурианих предків піт” [10, 185] тощо.

Романтичний Шевченковий мотив туги за славними козацькими часами, протиставлення славного минулого, нікчемному сьогоденню¹³ [13, 5-36] („Було колись – минулося,/ Не вер-

12 Пошану поетесі Лесі Українці поет висловлює в однойменному ранньому вірші («Леся Українка», 1954). Усвідомлюючи неціненну роль її поетичної спадщини у формування світоглядних настанов нащадків, висловлює надію на подальший вплив: „Врізаєш в вічність огненні, пророчі/ Слова з прийдешніх сонячних віків”. В його ліриці можна знайти й ремінісценції з Лесиної поезії. Порівняймо рядки Симоненкового вірша «Балакуни з блискучими очима!» (Б/д) („Балакуни з блискучими очима!/ [...] Ніхто не вірить вам, що ви готові/ віддати за прийдешнє кров свою” і, відповідно, Лесиного «Нехай» – „Ми паралітики з блискучими очима./ Великі духом, силою малі”.

13 Розквіт української романтичної поезії припадає на 30-40 роки XIX ст. і виявляється у творчості Тараса Шевченка, Амвросія Метлинського, Віктора Забіли, Михайла Петренка, Миколи Костомарова, Левка Боровиковського та ін. У кінці 30-х років дебютують своїми романтичними творами і письменники

неться знову” («Н. Маркевичу» 1840) [14, 64]; „Я ридую, як згадаю/ Діла незабуті/ Дідів наших” («І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...», 1845) [14, 277], характерне і для поезії В. Симоненка, у тому числі у віршах Пісня, 1955 („Щоби слава наша в пісні ожила з віками,/ Щоб гордилась Україна нами – козаками” [10, 131], «Українська мелодія», 1957 („Довго тужить бандура/ Про діда у старій сивині,/ І якусь невідому зажуру/ Навіває та пісня мені” [10, 164], «Ровесникам», 1958 („Ми в світ прийшли успадкувати славу,/ Діла, і думи, й чесні мозолі,/ Батьків велику полум’яну справу,/ Що захистила правду на землі” [10, 175] тощо.

У національно свідомого В. Симоненка, подібно до Т. Шевченка, наявний і мотив самотності, що проходить леймотивом крізь усю його творчість. Це самотність відчуженого власному краї (у Шевченка – „на нашій – не своїй землі” – «Мені однаково, чи буду я жити в Україні, чи ні», 1847 [14, 312]; „Я й тут чужий, одинокий,/ І на Україні/ Я сирота, мій голубе,/ Як і на чужині” – «Н. Маркевичу», 1840 [14, 64]; у В. Симоненка – „Я тут один, мов у чужому краї,/ Ніхто мене, як друг, не привіта” в однойменному вірші [1, 170]. Останньому належить також вірш «Самотність» (1962), в якому знову ж обігрується Шевченків мотив поганої долі. Порівняймо Шевченкові рядки із вірша «Минають дні, минають ночі...», 1845 („Коли доброї жаль, Боже,/ То дай злої, злої” [14, 288]) із Симоненковими жалями на нестерпну самотність :” Пошли мені, Боже, хоч ворога,/ Коли друга послати жаль!” [10, 250].

західноукраїнські – Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. У 50-60-ті і наступні роки виступають з романтичними творами Пантелеймон Куліш, Степан Руданський, Юрій Федькович та ін. Одним із характерних мотивів поезії вищевказаних митців слова є ліризація фольклорно-історичного матеріалу, протиставлення минулого (волі) сучасному (неволі, деградації). Така дихотомія світів мунулого й сучасного наявна, між іншим, у віршах Амвросія Метлинського («Бандура»; «Степ»; «Козачая смерть»), Віктора Забіли («Два вже літа скоро пройде»), Левка Боровиковського («Козак»; «Палій»), Маркіяна Шашкевича («О Наливайку»; «Хмельницького обступленіє Львова»; «Болеслав Кривоустий під Галичем», 1139), Івана Вагилевича («Мадей»), Якова Головацького («Туга за родиною»), Миколи Костомарова («Спить Вкраїна та руїни; Давнина») та ін.

Свого часу І. Кошелівець висловив думку: „Щоб дійти до сприймання Симоненка як поета, треба побачити його – як людину”. Для літературознавця з самої поезії, а також інтерв'ю чи щоденника чітко вимальовується „суцільний образ поета-людини: щирої й одвертої, скромної, гуманної, а передусім чесною і цією чесністю неймовірно привабливою” [4, 26]. Саме чесність, порядність, повне узгодження між життям та ідеями споріднює якимось чином В. Симоненка і Т. Шевченка. І. Дзюба свій резонансний „Виступ на вечорі, присвяченому 30-літтю з дня народження Василя Симоненка” закінчив промовистими словами: „[...] лете сльози над Симоненком, запевняєте, що любите його, – так учіться в нього бути людьми, а не тими донощиками і фарисеями, про яких сказав Шевченко: «О, роде суєтний, проклятий, / Коли ти виздихнеш?»» [1, 636]. Публіцист, звинувачуючи псевдокритиків В. Симоненка, свідомо процитував рядки із пізньої поеми «Юродивий» (1857) Т. Шевченка як духовного батька й наставника поета-шістдесятника.

До спільних рис В. Симоненка і Т. Шевченка належить невідомою любов обох поетів до своєї Батьківщини-України і, водночас, до окремої людини. І. Кошелівець писав, що для В. Симоненка характерне „протиставлення «трагічного», «великої трагедії» людського життя в советчині «ідилічному ідіотизмові», сприймання «людських мук і страждань» як свого глибинного переживання”, що „творить душу цієї частини Симоненкової поетичної спадщини, яка втілилася в трагічно щирі любов до батьківщини – України [...]” [4, 28]. Подібно його „не спотворена” й „не звольгаризована”, як в тогочасній радянській поезії, любов до людини. Таку ж „не фальшиву” конкретну любов „до замученої «нуждою та працею» матері, до сестер і братів, до таких самих, як вони, українських селян і всього народу [...]” бачить І. Кошелівець у Т. Шевченка. Звідти конклюдентно дослідника: „Шевченко тут не притягнений довільно: в своїй любові до людей разюче подібний до нього Василь Симоненко” [4, 29].

Симптомно, що любов до України проходить у поетичній творчості В. Симоненка лейтмотивом («Я люблю твої суворі

чари», 1955; «Грудочка землі», 1957; «Я закоханий палко, без міри», 1958; «Стільки в тебе очей», 1961; «Задивляюсь у твої зіниці», 1961; «Гей, нові Колумби й Магеллани», 1962; «Лебеді материнства», 1962; «Земле рідна, мозок мій світліє», 1963 тощо.).

В обох поетів вражає глибока щира пошана до людини, жінки і, зокрема, матері, що, у свою чергу, ототожнюється з ненькою-Україною. Імператив любові до рідної матері-Батьківщини наявний у Шевченковій поемі «І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм...», 1845 („Бо хто матір забуває, / Того Бог карає, / Того діти цураються, / В хату не пускають” [14, 277] і в найславетнішій вірші В. Симоненка «Лебеді материнства», 1962 („Можеш вибирати друзів і дружину, / Вибрати не можна тільки Батьківщину. / Можна вибрати друга і по духу брата, / Та не можна рідну матір вибирати”) [10, 236].

Про любов і пошану Т. Шевченка до жінки писали чи не всі дослідники його поетичного слова і найперше Іван Франко, який підкреслював: „Надзвичайно зворушлива його [Т. Шевченка – А. Г.-Ш.] особлива любов і пошана до жінок; з найбільшим співчуттям, проїнятим глибоким жалем, ставиться він до тих нещасних дівчат, що внаслідок нерозважної любові стали матерями і, заплямовані за це а відштовхнуті короткозорою громадою, мусять терпіти страшні поневіряння” [15, 58]. Подібно про пошану В. Симоненка-поета до жінки згадували чи не всі дослідники його творчості, у тому числі І. Кошелівець, який захоплювався: „Їй [матері – А. Г.-Ш.] у Симоненковій поезії віддано стільки щирої уваги, скільки в нашій літературі не траплялося вже, либонь, від Шевченка” [4, 32]. Характерно, що образ жінки («Піч», 1962), у першу чергу, жінки-матері наскрізний в поезії В. Симоненка, вистачить згадати такі твори, як «Матері» (1955), «Жорна» (1961), «Баба Онися» (1961), «Дума про щастя» (1962), «Скільки не судилося б страждати» (1962), «Лебеді материнства» (1962), «Одинока матір» (1962) тощо. Зокрема останній вражає силою звучання. Це дає можливість порівняти твір з Шевченковою поемою «Катерина» (1838). За словами І. Кошелівця, „Шевченкова

Катерина пішла з байстрам шукати «шлях на Московщину», Симоненкова – стала «в сімнадцять літ вдовою», бо розстріляли її нареченого» [4, 32]. Прикметно, що В. Симоненко, як століття тому Т. Шевченко, співчував знедоленим і скривдженим жінкам. На думку В. Стуса, В. Симоненко, подібно, до Т. Шевченка, „пише про оскаржену любов. Тема святої покритки (згадаймо Шевченкову «Марію») – дуже рідна поетові”. Таким чином, як зазначає поет, „вистраждана любов стає ще міцнішою, стає світоглядом, боргом і згорьованим переконанням” [3, 653]. Звідти конклюдія І. Кошелівця: „Симоненко відтворює панування тієї самої російщини, проти якої стільки писав Шевченко” [4, 32]. У цьому місці можна віднайти чергову паралель між творчістю обох поетів: Т. Шевченко описав нужденне життя українських селян після безпосередніх вражень від побаченого в Україні («Сон», 1843, «Три літа», 1845 та ін.), В. Симоненко, будучи вихідцем з села, а згодом, працюючи кореспондентом „Черкаської правди” чи „Робітничої газети”, мав можливість стежити за щоденним важким життям сучасників-земляків.

У нього подібна до Шевченкової мовна манера, багата, зокрема, на емоційно-оцінні епітети, що, як правило, радикалізуються й частішають у пізній патріотичній ліриці поета. У В. Симоненка відповідальними за тоталітаризм в Україні є „продажні шкури” [10, 154]; „вузьколобі”, „лицеміри”, „духовні покидьки/ Й заброди” [1, 254]; „холуї” [10, 258]; „лукаві лицедії” [1, 259]; „катуги” [10, 260]; „ідоли обслинені”, „лакузи” [10, 264]; „убивці” [10, 270]; „перевертні й прибуду/ І орди завойовників-заброд”, „байстриюкі катів осатанілих”, „виродки” [10, 271]; „людинозвірі” [10, 274] та ін., у Т. Шевченка розпинають Україну – „перевертні”, „недолюдки” [14, 184]; „кати”, „москалі”, „пани пузаті”, „золотом облиті блюдолизи” [14, 200, 201]; „недолюди,/ Діти юродиві”, „раби, подножки, грязь Москви,/ Варшавське сміття” [14, 272, 275]; „ворог лукавий”, „людоїди лихі” [14, 278]; „не люди, а змії” [14, 290]; „злії люде” [14, 312] тощо.

І. Кошелівець у передмові до видання творів поета в Мюнхені 1973 року писав, що В. Симоненко „ніби не претендував

бути першовідкривачем, а свідомо йшов тим шляхом, яким пройшли вже інші, тобто ніби хотів бути традиційним поетом¹⁴ [4, 18]”. В. Стус звертав увагу на відвагу В.Симоненка „бути не новатором”, його силу вистояти „проти пінявого вихру”. Замість того, писав В. Стус, „він ішов, що називається, в лоб”. Стус справедливо підкреслював: „Коли деякі його ровесники, стаючи в позу, відшукували для себе модерних метрів, то Симоненко повертався виспраглим лицем до гнівної музи Шевченка” [3, 640].

Їхня духовна спільність – в поезії на службі народів. У В. Симоненка – ряд віршів визначається як гостра критика радянщини («Некролог кукурудзяному качанові» (1962), «Злодій» (1962), «Суд, Балада про зайшого чоловіка» (1963), «Дума про щастя» (1962), «Одинока матір» (1962), «Брама» (1956), «7-й рік» (1956), «Гранітні обеліски, як медузи ...» (1961) тощо. Тут він – прямий послідовник Т. Шевченка з його крамольними шедеврами «Кавказ», (1845), «Розрита могила», 1843, «Сон», 1845 тощо. Зокрема «Кавказ» (1845) Т. Шевченка і «Курдському братові» (1963) В. Симоненка суголосні за ідейним навантаженням, на що звернув увагу І. Кошелівець. Симоненків вірш «Курдському братові» (1963), в якому, на його думку, чуються Шевченкові інтонації, і який є „перегуком через століття з Шевченковим закликком боротися проти російської захланності” [4, 41], не друкувався у радянських виданнях.

І. Кошелівець, аналізуючи Симоненкову поезією, констатував право на існування заангажованої лірики в СРСР: „Чиста поезія має пригожий ґрунт для життя тільки у вільному суспільстві, у тоталістському ж вона неминуче ангажується, розгалужуючись по двох лініях: одні поети не витримують натиску і йдуть по течії вірнопідданства, [...]. Другі стають проти течії – в обороні людської свободи. Тут Шевченко – Шевченкове: «Караюсь, мучуся, але не каюсь»” [4, 46]. Знакові слова Т.Шевченка з його вірша «О думи мої! О славо злая!» (1847) і Симоненкові рядки з поезії «Гей, нові Колумби

¹⁴ Дослідник навмисне вживає слово ніби, підкреслюючи унікальність та оригінальність поета, попри його прагнення бути традиціоналістом.

й Магеллани» (1962),: „Україно! Доки жити буду доти відкриватиму тебе” [10, 256] цілком суголосні.

Хоча комсомольські літературні органи висунули кандидатуру В. Симоненка на здобуття Шевченківської премії уже за рік 1965 – через два роки після його смерті, поет був удостоєний премії тільки через тридцять літ у 1995 році.

Поет – безперечно духовний спадкоємець Т. Шевченка. Микола Сніжко у статті 2003 року «Люди – прекрасні!» (за однойменним віршем В. Симоненка), в якій поставив епіграфом Симоненкові рядки із його «Окрайців думок», 1965 („Гігант... виросте з нас”) дуже високо оцінив В. Симоненка як поета, і як людину. Називаючи його „яскравою зіркою”, яка піднялась „на поетичному небі”, висловив припущення-бажання, що „якби доля дала йому життя до наших днів”, бути може „саме з нього і виріс би той самий гігант – новий Тарас або Франко” [5, 735].

Водночас, як справедливо зазначав І. Кошелівець, поет, йдучи тим шляхом, який пройшло вже багато перед ним, умів зауважити на безконечних шляхах поезії острови й затоки, не помічені іншими” [4, 18]. Є. Сверстюк, подібно як інші шістдесятники, намагався збагнути феномен В. Симоненка, висловлюючи думку: „Ми відчували щось вище в ньому: він був на висоті лету в невідоме” [2, 109-110]. Через багато років на схилі життя Є. Сверстюк згадував: „Шевченко розмовляв з Богом, присутність якого відчував постійно. Симоненко навчився говорити, як перед Богом” [Див.: 16]. В одному з останніх своїх віршів, написаним за піроку до смерті «Прирученим патріотам» (1963) поет ще раз закликає „приручених поетів” почути голос Шевченка-пророка: „Кричить Тарасова гора: / – Нема на світі України, / Немає другого Дніпра!..” [10, 282]. Симоненкова інвектива: „Хоч раз почуйте, грамотні руїни, / нікчемні слуги чорного добра” [10, 282], – за ідейним навантаженням і силою звучання суголосна Шевченковому заклику до земляків: „Схаменіться, недолуди, / Діти юродиві! / Подивіться на рай тихий, / На свою країну, / Полобіте щирим серцем / Велику руїну” [14, 272], – із згадуваної вже поеми-звертання «І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм...» (1845).

Висновки. Духовний вплив Тараса Шевченка позначився на творчому шляху найвидатніших українських класиків, у тому числі Пантелеймона Куліша, Марка Вовчка, Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Юрія Федьковича, Івана Франка, Лесі Українки, Ольги Кобилянської та багатьох інших. З-поміж двадцяти вічних поетів, свої вірші присвятили Шевченку, між іншим, Олександр Олесь («В роковини Шевченка»), Миксим Рильський («Шевченко»), Павло Тичина («Дума про безмертного Кобзаря»), Марія Пригара («Тарасове слово»), Андрій Малишко («Пам'ятник Тарасові»; «На горі чернечій») та ін. Пошану Великому Кобзареві висловили у своїй творчості поети-шістдесятники, у тому числі Іван Драч («Смерть Шевченка»), Дмитро Павличко («Молитва»), Іван Світличний («Ґратовані сонети»), Микола Вінграновський, Ліна Костенко («Кобзарю»), Володимир Підпалій («Кобзар»), Леонід Кисельов («Він був як полум'я»), Василь Голобородько («Читання „Кобзаря”») та ін. Шляхом Кобзаря ішов Василь Стус, доля якого дивовижно перегукується з долею Тараса Шевченка і, звичайно, Василь Симоненко. В останнього Шевченків „слід” наявний одночасно на кількох рівнях. Доля обох творців трагічна, хоча не однакова. Поет сам згадує про вплив Шевченка на своє життя і творчість, вшановує його пам'ять, називаючи ім'я генія у своїх віршах. У них наявні ремінісценції з Шевченкових поезій. Мовна манера В. Симоненка близька до Шевченкової. Оба поети свій мовний стиль підпорядковують цілеспрямованому й естетично оформленому вираженню провідної ідеї – любові до народу й Батьківщини. Відтак, вражає глибоко національний характер поезії обох творців. Любов до людини, захист її гідності і, зокрема, пошана до жінки, яка ототожнюється з ненькою-Україною. Загалом, інтригує спільність новатора Т. Шевченка з „неноватором” В. Симоненком. Їхня творчість – зразок заангажованої лірики, традиційної для класичного українського письменства. Водночас, творча спадщина В. Симоненка – не епігонство, а творче продовження образів, мотивів, поглядів, що коренями своїми сягають поезії Т. Шевченка. Він – поет-сучасник, якого турбують проблеми сучасного українства,

хоча на скрижалях поетової непростой долі навіки закарбовані Шевченкові настанови: „Нема на світі України, / Немає другого Дніпра” [14, 273].

Список використаної літератури

1. Дзюба І. Виступ на вечорі, присвяченому 30-літтю з дня народження Василя Симоненка. / І. Дзюба // В. Симоненко В. Вибрані твори. Видання третє, упоряд. А. Ткаченко. – К.: Смолоскип, 2015 (Серія „Шістдесятники”). – С. 627-636.
2. Сверстюк Є. „Я для тебе горів”: Повернення Василя Симоненка / Є. Сверстюк // Літературна Україна. –2005. – 19 травня.
3. Стус В. Серед тиші і грому / В. Стус // Симоненко В. Вибрані твори. Видання третє, упоряд. А. Ткаченко, Д. Ткаченко. / В. Симоненко. – К.: Смолоскип, 2015 (Серія „Шістдесятники”). – С. 637-654.
4. Кошелівець І. У хороший Шевченків слід ступаючи // Симоненко В. Берег чекань. – 2-е, доп. вид., вибір і комент І. Кошелівця. – Мюнхен: Сучасність. –1973. – 310 с. – С.7-59.
5. Сніжко М. Люди – прекрасні! // В. Симоненко В. Вибрані твори. Видання третє, упоряд. А. Ткаченко, Д. Ткаченко. – К.: Смолоскип, 2015 (Серія „Шістдесятники”). – С. 732-735.
6. Пахаренко В. Духовний камертон Василя Симоненка / В. Пахаренко // Слово і час. – 1993. – № 2. – С. 3-7.
7. Яременко В. Життя і поетична творчість Василя Симоненка / В. Яременко // Симоненко Василь. Спадщина: У 2 т. –К.: ДП «Видавничий дім „Персонал”». – 2008. – Т. 1: Поезія. –Кн. 1. – С. 5-81.
8. Ткаченко Д. „...І від діда Тараса, і від прадіда Сквороди”: Духовні архетексти В. Симоненка / Д. Ткаченко // Шевченкознавчі студії. Збірник наукових праць. –КНУ ім. Тараса Шевченка. – Київ: Київський університет. –2011. – Вип. 14. – С. 323-331.
9. Романова Н. Поезія Тараса Шевченка як прототекст у віршах Василя Симоненка / Н. Романова // Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – 2010. – № 21. – С. 151-159.
10. Симоненко В. Вибрані твори. Видання третє, упоряд. А. Ткаченко, Д. Ткаченко / В. Симоненко. – К.: Смолоскип, 2015 (Серія „Шістдесятники”). – 852 с.
11. Черкаська Г. То хто ж таки подарував Шевченкові волю? / Г. Черкаська [Електронний документ]. – Режим доступу: www.uamodna.com/articles/to-hto-zh-taky-podaruvav-shevchenkovi-volyu [доступ: 10 квітня 2015].
12. Поезія. Видання стереотипне. Ліна Костенко, Олександр Олесь, Василь Симоненко, Василь Стус. –2-ге вид., доп. –К.: Наукова думка. – 2002. – 272 с.

13. Яценко М. Т. Українська романтична поезія 20-60-х років XIX ст. // Українські поети-романтики: Поетичні твори / Упоряд. і приміт. М. Л. Гончарука / Вступ. ст. М. Т. Яценка / Ред. тому М. Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987с. – С. 5-36.

14. Шевченко Т. Г Кобзар / Вступна стаття О. Гончара; приміт. Л. Кодацької; іл. худож. О. Данченка. – К.: Дніпро, 1984. – 606 с.

15. Тарнашинська Л. „Поетика поривань” як естетична норма: Василь Симоненко // Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво. Профілі на тлі покоління (Історико-літературний та поетикальний аспекти). – К.: Смолоскип, 2010. – С. 109-110.

16. Сверстюк Є. „Я для тебе горів”: Повернення Василя Симоненка / Є. Сверстюк // Літературна Україна. – 2005. – 19 травня.

Одержано редакцією – 26.04.16

Прийнято до публікації – 18.10.16

Summary. Gornyatko-Shumylovych A. „With his face turned towards Shevchenko's angry muse” (On spiritual affinity of Vasil Symonenko and Taras Shevchenko).

Increased interest of literary scholars and critics in the work of Vasil Symonenko inspired research on the influence of some Ukrainian authors on his work and on the presence of typological parallels. Particular attention was paid to the impact Taras Shevchenko had on Symonenko's life and work as his predecessor and spiritual mentor. „One can observe Shevchenko's positive impact” (I. Koszeliweć) on Vasil Symonenko parallelly on several levels.” The life of both authors was tragic, though different. The poet himself writes overtly about the influence Shevchenko had on him. In his poems many a time he evokes Kobzar, an itinerant Ukrainian bard, and writes about him with great respect. Symonenko's poetry is replete with reminiscences, imagery, motifs, borrowings, quotations and paraphrases drawn from the work of Taras Shevchenko. Symonenko's language style also echoes Shevchenko's way of using the language, which served as a tool to express the dominant concept – of love for the nation and the Fatherland. Also their love for every human being, their fight for people's dignity, and in particular, the respect for women identified with the figure of mother-Ukraine is truly astounding. Generally speaking, the

spiritual and artistic affinity of innovative Shevchenko with conservative Symonenko is quite intriguing. Their work is an example of engaged lyrics which, in the light of Ukraine's history as a subjugated country, is part of a tradition present in Ukrainian literature. The author's analysis has confirmed that Symonenko is not merely an epigone of his predecessor and that his work should be viewed as an artistic continuation of imagery, motifs and ideas rooted in Shevchenko's poetry. And although definitely, Vasil Symonenko's twisted path of life was paved with Shevchenko's commandment „There is no other such Ukraine, No other Dnieper on the plain”, he definitely is a contemporary poet, worried about dilemmas faced by fellow Ukrainians.

Keywords: *tradition and innovation, poetry, Ukrainian literature, literary work, respect for women, love for one's nation, spiritual affinity, engaged lyrics, totalitarianism.*